

TAŞINABİLİR SÖNDÜRME

Söndürme tüpleri veya taşınabilir söndürme cihazları olarak bilinen yangına müdahale cihazları, daha yangının başlangıcında kullanıldıkları için söndürme etkileri ve kullanılabilirlikleri çok önemlidir. Ülkemizde yüzlerce firma tarafından her yıl yüz binlerce söndürme tüpü üretilmekte, doldurulmakta ve bakımı yapılmaktadır. Bazen büyük hasar meydana gelebilecek bir yangın, söndürme cihazı ile daha başlangıçta söndürülürken, bazen de söndürme cihazının içindeki maddenin uygun olmaması veya söndürme cihazının çalışmaması nedeniyle küçük yangınlar bile büyüyebilmektedir.

Çok geniş kullanım alanının olması, çok kullanılması, yangın sektörü içinde en çok hile yapılanı ve halkın en çok karşılaştığı yangına müdahale cihazı söndürme tüpleri olduğundan üzerinde çok konuşulmaktadır. Buna rağmen yönetmelikte yeteri kadar yer verilmediği doğrudur. Yönetmeliğin 99.maddesi aynen; aşağıda yer aldığı gibidir ve bu madde üzerinde tartışmalar devam etmektedir. Tartışmalar daha çok yönetmeliğin ve standartların çelişkili olduğu şeklindedir. Yönetmelikte ve standartta farklı olduğu için kaos oluştuğu iddia edilmektedir. Oysa, hukuki açıdan değerlendirildiğinde standartların yönetmelikle karşılaştırılmaması gerekir. Mevzuatın üstünlük sıralamasına göre tüzükler yasalara, yönetmelikler tüzüklere ve yönergeler yönetmeliklere uymak zorundadır. Yönetmelikler genel esasları belirtir, standartlar ise teknik detayları verir. Yönetmelik, Bakanlar Kurulu tarafından kararlaştırılan ve Cumhurbaşkanlığı tarafından onaylanan mevzuattır. Standart ise Türk Standartlar Enstitüsü tarafından yayınlanır. Yönetmeliklerde belirtilen esaslara uyulmak zorunludur. Standartlara ise Bakanlar Kurulu'ndan uygulanması zorunlu standart kapsamına alınmışsa uyulması zorunludur.

Yönetmeliklerde detaylar bulunmaz, detaylar standartlarda bulunur. BSE tarafından yayınlanan İngiliz standartları, CEN tarafından yayınlanan Avrupa Birliği standartları ile

DIN veya NFPA gibi kodlarla yönetmeliğin karşılaştırılması büyük hatadır. BSE standartlarında söndürme tüpleri ile ilgili geniş bilgi bulabilirsiniz ama İngiliz yönetmeliği “The Building Regulations”de çok az bilgi vardır. Yine NFPA kodlarında detaylı bilgi olmasına rağmen, Amerika Birleşik Devletleri Eyalet yönetmelikleri de ve “Uniform Building Code” içinde detaylar bulunmaz. Ülkemizde de yönetmelikte genel esaslar olmalı ve detaylar standartlarda verilmelidir.

- “(1) Taşınabilir söndürme tüplerinin tipi ve sayısı, mekânlarda var olan durum ve risklere göre belirlenir. Buna göre; a) A sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, çok maksatlı kuru kimyevi tozlu veya sulu, b) B sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, kuru kimyevi tozlu, karbondioksitli veya köpüklü, c) C sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, kuru kimyevi tozlu veya karbondioksitli, ç) D sınıfı yangın çıkması muhtemel yerlerde, kuru metal tozlu, söndürme tüpleri bulundurulur.
- (2) Düşük tehlike sınıfında her 500 m², orta tehlike ve yüksek tehlike sınıfında her 250 m² yapı inşaat alanı için 1 adet olmak üzere, uygun tipte 6 kg'lık yangın söndürme tüpü bulundurulması gerekir.
- (3) Otoparklarda, depolarda, tesisat dairelerinde ve benzeri yerlerde ayrıca tekerlekli tip söndürme tüpü bulundurulması mecburidir.
- (4) Söndürme tüpleri dışarıya doğru, geçiş boşluklarının yakınına ve dengeli dağıtılarak, görülebilecek şekilde işaretlenir ve her durumda kolayca girilebilir yerlere, yangın dolaplarının içine veya yakınına yerleştirilir. Söndürme tüplerine ulaşma mesafesi en fazla 25 m olur.
- (5) Taşınabilir söndürme tüpleri için, söndürücünün duvara bağlantı asma halkası duvardan kolaylıkla alınabilecek ve zeminden asma halkasına olan uzaklığı yaklaşık 90 cm'yi aşmayacak şekilde montaj yapılır.
- (6) Arabalı yangın söndürücülerin TS 11749- EN 1866 ve diğer taşınabilir yangın söndürme tüplerinin TS 862- EN 3 kalite belgeli olması şarttır.
- (7) Yangın söndürücülerin periyodik kontrolü ve bakımı TS 11748 standardına göre yapılır. Söndürücülerin bakımını yapan üreticinin veya servis firmalarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığının dolum ve servis yeterlilik belgesine sahip olması gerekir. Servis veren firmalar, istenildiğinde müşterilerine belgelerini göstermek zorundadır. Söndürme tüplerinin altı ayda bir kontrol edilmesi, yıllık genel bakımlarının yapılması, standartlara uygun toz kullanılması ve dört yıl sonunda tozunun değiştirilmesi şarttır.
- (8) Binalara konulacak yangın söndürme tüplerinin cinsi, miktarı ve yerlerinin belirlenmesi konusunda, gerekirse mahalli iftayıe teşkilatının görüşü alınabilir.”

Gerek Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın ve gerekse Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın tebliğleri yönetmeliğe uygun olmak zorundadır. Standartlar ile yönetmelik arasında fark varsa yönetmelik esas alınmalıdır. Yönetmeliğin 5.maddesinin 3.fikrasında “Bu Yönetmelikte tanımlanmamış olan ve açıklık gereken hususlar hakkında, Türk Standartları, bu standartların olmaması hâlinde ise, Avrupa Standartları esas alınır. Türk veya Avrupa Standartlarında düzenlenmeyen hususlarda, uluslararası geçerliliği kabul edilen standartlar da kullanılır” denilmektedir. Bu maddeden de anlaşılacağı gibi, yönetmelikte bulunan hususlara uyulması zorunlu olup, yönetmelikte bulunmayan hususlarda standartlara bakılması gerekmektedir. Standartta ve yönetmelikte farklı, hangisine uyulacak sorusu sorulmamalı, yönetmeliğin 99.maddesinin uygulanamayan kısımları varsa tartışılmalı ve değiştirilmesi için çalışılmalıdır.

Bana göre, yönetmeliğin 99.maddesinin 7.fikrasında değişiklik yapılmalı, TS 11748 yerine TS prEN 12367 yazılmalı ve yıllık genel bakımların yerine iki yılda genel bakımların yapılması istenmeli, genel bakımın ne olduğu açıklanmalıdır. Her yıl tüplerin genel bakıma alınmasının doğru olmadığı görüşümdedir. Eğer

standartlara uygun olarak üretim yapılmış ve uygun söndürme maddesi konulmuşsa iki yılda bir genel bakım yapılmasının bile gereksiz olduğu düşünülebilir. Fakat, Türkiye’de iki yılda bir genel bakım zorunlu olmalıdır.

1990 yılında Dolmabahçe Sarayı’na yangın algılama sistemi yapıldı ve kontrol merkezine algılama paneli ile birlikte kimyasal kuru tozlu bir söndürme cihazı geldi. Söndürme tüpüne hiçbir bakım yapılmadı. İki sene önce Dolmabahçe Sarayında birçok yetkilinin huzurunda söndürme tüplerini deniyorduk. Büyük bir ateş yakarak İngiltere’den 15 yıl önce gelen söndürme tüpünü denedik. Fevkalade düzgün çalıştı ve söndürme etkisi mükemmeldi. Eğer söndürme tüpü uygun üretilmişse ve uygun toz doldurulmuşsa 15 yıl bakımı yapılmayan tozu değiştirilmeyen cihaz problemsiz çalışabilmektedir. Dolayısıyla bakım çok önemli ama söndürme tüpünün kalitesi ve içindeki söndürücü maddenin kalitesi de önemlidir.

Yönetmelikte belirtilen altı aylık bakımlar, tüplerin gözle kontrol edilerek, ezik, çatlak ve çizilme gibi hususlara bakılması, manometre göstergesinin kontrol edilmesi, püskürtme ucu ile irtibat hortumu sağlam olup olmadığına ve mühürlü olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Kimyasal Kuru tozlu cihazların manometreleri basınç göstermiyorsa veya mühür kopmuşsa mutlaka genel bakıma alınmalıdır.

Söndürme tüpleri genel bakıma alınacak durumda (mühürleri kopmuş, manometre çalışmıyor) veya son genel bakımından 2 yıl geçmişse, kafa mekanizması çıkarılarak gazın atılması, temizlenmesi, montaj yapılırken oringleri değiştirilmelidir. Toz dolumu yapılan cihazın kafa mekanizmasına sifon bağlanarak toz püskürtme kafası monte edilmeli iyice sıkıldıktan sonra itici gaz (azot) doldurulmalı ve basınç 15-18 bar’a ayarlanmalıdır. Emniyet pimi takılarak mühürlenmelidir. Tüp üzerinde genel bakımı veya yapan firmanın amblemi, bakım veya dolum tarihini taşıyan etiket yapıştırılmalıdır.

Sonuç olarak, yönetmeliğin 99.maddesinin 7.fikrasının “Yangın söndürücülerin periyodik kontrolü ve bakımı TS prEN 12367 standardına göre yapılır. Söndürücülerin bakımını yapan üreticinin veya servis firmalarının Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın dolum ve servis yeterlilik belgesine sahip olması gerekir. Servis veren firmalar, istenildiğinde müşterilerine belgelerini göstermek zorundadır. Söndürme tüplerinin altı ayda bir gözle kontrol edilerek kimyasal kuru tozlu cihazların manometreleri basınç göstermiyorsa veya mühür kopmuşsa genel bakıma alınmalıdır. Genel bakımlar en çok iki yılda bir yapılmalı, kafa mekanizması çıkarılarak temizlenmeli, oringler değiştirilmeli, dolum yapıldıktan sonra emniyet pimi takılarak mühürlenmelidir” şeklinde değişiklik yapılmasının uygun olduğu görüşümdedir.